

Lysheim

- EN NY TID KOMMER

Lysheim ble bygget i 1932 som forretningsgård med leilighet i andre etasje. I delen nærmest Storgata hadde Hugo Beck elektrisk forretning. I delen mot vest hadde baker Karlsten fra Kløfta utsalg og et lite rom hvor det ble servert kaffe og nystekte wienerbrød. Seinerne ble det barberforretning i denne delen, og enda noe seinere bakeriutsalg i delen mot Storgata.

Sammen med nabogården Heimen og villaen Granbakken nedenfor skilte huset seg ut fra de andre på Jessheim. De tre ble bygget i funksjonalismen, den nye arkitekturretningen som svepte over verden. Forbildene var fabrikklokaler, arkitekturen skulle

tallet var det vanlig at byggmesterne hadde bøker med tegninger av hus i forskjellige størrelser og stilarter. Mange av byggmestrene ble etter hvert temmelig dyktige og behersket mange forskjellige uttrykk. Den mest kjente byggmesteren på Jessheim var danskfødte Kristian Jørgensen som bygget mye på Jessheim rundt århundreskiftet.

Lysheim og Heimen er det vi i dag kaller "byggmesterfunkis", de eneste bevarte av denne typen i Jessheim sentrum. Lysheim ble satt opp av "Byggmester Th. Myrvold", som startet sin virksomhet i 1929.

være effektiv og ærlig, uten ornamentiikk. De store vindusflatene, de slakke takene og hjørnevinduene var som hentet ut av tidens lærebøker. Like sikkert som at de var moderne var at de påkalte Jessheimfolkets forargelse. "Styggere bygg skulle en leite lenge etter". Men mer ble det: villaer langs Gardermøvegen, Sundbys Shellstasjon i krysset, Sparebanken i Gotaasaaléen og slakter Furuseths villa.

De færreste av de eldre husene på Jessheim er tegnet av arkitekter. I stedet var det lokale byggmestere som både tegnet og oppførte husene. Hvor mye de egentlig tegnet selv varierte nok også. Fra slutten av 1870-

Foto motsatt side:
Vebergata med Lysheim og Heimen.
Foto: Kai Krog Halse

Lysheim ca i 1950. Hugo Becks elektriske forretning holder til i lokalet mot Storgata, mens det moderne lys-skiltet til høyre reklamerer for «Barberer».
Foto: Akerhusmuseet

Uvirkeligheten

9. april 1940. Erling Werner Ruud er 14 år, står opp og tar sykkelten til skolen. I det han trækker over brua mot realskolen ved Allergot kommer et fly opp- over langs jernbanelinjen og fortsetter mot Eidsvoll. Vel framme på skolen står skolesyrer Gustav Ruud på trappa og samler alle elevene. Beskjeden er sjokkerende. Norge er i krig. "Naturlig nok ble det ingen skole den dagen".

Om ettermiddagen får Erling i oppdrag å dra for å kjøpe brød. Bakeriutsalget ligger vegg i vegg med Hugo Becks forretning. Fra trappa på bakeriutsalget ser Erling at det kommer flere busser med tyske soldater. Det er gule busser fra Schøyens Bilcentral. Soldatene sitter stramt i setene, med hjelmen på og geværet mellom beina. Den tørste bussen stopper midt i krysset foran Vælgården, de andre lengre bak. Folk strømmer til fra alle kanter, knapt noen tror det de ser, at tyskerne allerede er her. "Vi så uvirkeligheten rett foran oss". Erling kastet seg på sykkelten for å komme hjem med brødet og nyhetene. "Det høstet vel mer med nyhetene enn med brødet egentlig". Han rekker akkurat hjem til Quislings tale på radioen.

Soldatene i bussene var fallskjermssoldater, plukket opp på Fornebu. De ble ledet av Eberhardt Spiller, som var tysk militærattache i Oslo. De jaget etter kongen, kronprinsen og regjeringen, som hadde flyktet nordover mot Hamar og Elverum med toget. Styriken ble rasket sammen av Spiller i all hast, etter at han hadde hørt et intervju på radioen med utenriksminister Halvdan Koht som villig informerte om hvordan evakueringen skulle foregå.

Tyskerne plasserte ut mitraljøser i krysset for sikring. De stoppet på Jessheim for å få bensin, fra Sundbys Shellstasjon. Imidlertid nektet han som betente stasjonen å låse opp pumpene. Tyskerne skrek, truet og avvyrte skudd for å skremme. En av de som kom til var Finn Ruud, som bodde i Villa Sole litt lengre ned i veien. Han snakket tysk, bl.a. etter å ha vært i Tyskland i -36 for å se OL. Det ble forhandling og diskusjoner, til slutt ble pumpene låst opp for å unngå at noen skulle bli skutt.

Ståtheien hadde likevel sin misjon. Telegrafisten på Jessheim Peder Berrefjord var på kveldestur. Han ble nysgjerrig på bråket og fikk se de tyske styrkene. Han telegraferte nordover at tyskerne var på Jessheim, Stortinget, regjeringen og de kongelige brøt umiddelbart opp fra Hamar, og dro videre til Elverum med tog, Tyskerne dro videre, og endte opp i fanget på norske soldater ved Midtskogen vest for Elverum. 10. april var bare en drøy time gammel. Her ble de tyske soldatene tvunget til å snu. Spiller døde seinere samme dag på Hamar-sykehus av skuddskader.

Et par dager etter drar Erling innom Sundbys Shellstasjon, der kulemerket i taket over pumpene enda er ferskt.

Hjemmeslykker på vakt i Jessheimkrysset etter freden i mai -43.
Foto: Akerhusmuseet

Lysheim

- Bygget 1932 av byggmester Th. Myrvold
- Har rommet elektrisk forretning, bakeri, barberer og eiendoms- megler